

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.022.01.2017

P/17/105

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź

T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90

llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/105 – Zapobieganie i leczenie depresji
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	1. Marek Tarnawski – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/137/2017 z dnia 19 września 2017 r. 2. Dariusz Nowak – doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/152/2017 z dnia 13 października 2017 r. [dowód: akta kontroli str. 1-4]
Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Witold Stępień, Marszałek Województwa Łódzkiego wybrany uchwałą nr I/3/14 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 1 grudnia 2014 r.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia¹, że Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w kontrolowanym okresie, tj. w latach 2015-2017, prawidłowo opracował dokumenty strategiczne określające priorytetowe działania z zakresu polityki zdrowotnej, w tym ochrony zdrowia psychicznego dla Województwa Łódzkiego². W ramach realizacji zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 Urząd opracował „Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2011-2015” w ramach którego realizowany był m.in. „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży”. Program ten był kontynuacją zainicjowanego w 2010 roku „Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla uczniów klas VI szkół podstawowych”. Urząd przygotował i wdrożył ww. Program w oparciu o posiadane w tym zakresie dane identyfikujące problem zaburzeń psychicznych występujący na terenie Województwa. Kontrola NIK wykazała, że wdrożony w Województwie Łódzkim „Program” posiadał zdefiniowane docelowe wartości wskaźników, które nie dawały bieżącej i obiektywnej informacji na temat efektów jego realizacji. Brak przypisania wskaźnikom mierzalnych wartości uniemożliwiało monitorowanie programu, które powinno stanowić integralną część zarządzania programem. Wobec powyższego jego realizatorzy nie mogli zdiagnozować ewentualnych problemów związanych z wdrażaniem programu oraz ich rozwiązać. Dokonanie oceny z przebiegu i realizacji programu – zdaniem NIK – pozwoliłoby również na zweryfikowanie trafności założonych celów, co mogłoby pomóc w zwiększaniu skuteczności podjętych działań. Na konieczność wprowadzenia do Programu mierników jego efektywności wskazał również w swojej opinii Prezes Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji³.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² „Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2011-2015” wraz z podsumowaniem jego realizacji.

³ Opinia nr 29/2015 z dnia 18 lutego 2015 r.

Ustalenia kontroli wykazały, że Urząd rzetelnie przygotowywał i przeprowadzał konkursy oraz zawierał na ich podstawie umowy z podmiotami realizującymi zadania określone w Regionalnym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego. Urząd wywiązał się również z obowiązku sprawowania nadzoru nad realizacją zawartych umów, m.in. poprzez prowadzenie kontroli wykorzystania przekazanych środków finansowych. Urząd prawidłowo zaplanował i wykorzystał środki budżetu województwa na realizację zadań z zakresu zapobiegania i leczenia depresji.

Izba nie wnosi również zastrzeżeń do współpracy Urzędu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie⁴ w ramach realizacji zadań wynikających z ww. Regionalnego Programu.

Urząd prawidłowo realizował obowiązki w zakresie przekazywania informacji o realizowanych programach polityki zdrowotnej, w tym Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży do Wojewody.⁵ Urząd dopełniał także obowiązku sprawozdawania do Ministerstwa Zdrowia z realizacji zadań określonych dla samorządów województw w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015. Informacje przekazywane w sprawozdaniach były wiarygodne i rzetelne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Opracowanie rozwiązań dotyczących zapobiegania i leczenia depresji.

Opis stanu
faktycznego

Zadania w zakresie ochrony zdrowia, w tym dotyczące programów polityki zdrowotnej oraz nadzór nad ich wykonaniem były realizowane w UM przez Departament Polityki Zdrowotnej – Wydział Ochrony Zdrowia. Zgodnie z § 35 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu⁶ do zadań Wydziału Ochrony Zdrowia należy m.in.:

- 1) opracowywanie, monitorowanie i ewaluacja programów strategicznych dotyczących polityki zdrowotnej regionu łódzkiego, w tym programu ochrony zdrowia psychicznego;
- 2) gromadzenie i przetwarzanie danych demograficznych, epidemiologicznych oraz informacji dotyczących uwarunkowań zdrowia mieszkańców województwa,
- 3) analiza potrzeb i stanu zdrowotnego ludności województwa;
- 4) opracowywanie i monitorowanie programów profilaktycznych oraz realizacja zadań związanych z promocją zdrowia;
- 5) współpraca z podmiotami leczniczymi, instytucjami ochrony zdrowia szczebla regionalnego i centralnego, jednostkami samorządu terytorialnego, samorządami zawodowymi lekarzy, pielęgniarek i położnych oraz ośrodkami akademickimi w regionie;
- 6) wydawanie upoważnień dla lekarza specjalisty w dziedzinie psychiatrii do oceny zasadności zastosowania przymusu bezpośredniego;
- 7) zapewnienie realizacji postanowienia sądowego o przyjęciu do szpitala psychiatrycznego osoby chorej psychicznie bez wymaganej zgody.

W wydziale do realizacji zadań w zakresie realizacji programów polityki zdrowotnej w tym zadań obejmujących ochronę zdrowia psychicznego wyznaczonych zostało

⁴ Podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817, ze zm.).

⁵ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 października 2015 r. w sprawie przekazywania informacji o programach polityki zdrowotnej oraz wzoru dokumentu zawierającego te informacje. (Dz. U. z 2015 r. ; poz. 1867)

⁶ Regulamin Organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego stanowiący załącznik do uchwały Zarządu Województwa Łódzkiego nr 240/17 z dnia 1 marca 2017 r. ze zm.

dwóch pracowników - Głównych specjalistów ds. polityki zdrowotnej i programów zdrowotnych, którzy w zakresie czynności posiadali m.in.:

- opracowywanie, wdrażanie, rozliczanie i monitorowanie programów polityki zdrowotnej;
- realizacja zadań wynikających z Narodowego programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, w tym m.in. nadzór merytoryczny nad spotkaniami Zespołu Koordynującego realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego;
- prowadzenie spraw związanych z opracowaniem i monitorowaniem dokumentów strategicznych dotyczących polityki zdrowotnej w województwie, w zakresie opieki zdrowotnej.

[dowód: akta kontroli str.: 915-918]

Biuro Audytu Wewnętrznego Urzędu Marszałkowskiego w roku 2017 przeprowadziło audyt w zakresie weryfikacji prawidłowości realizacji zadań w obszarze „Przygotowywania dokumentów strategicznych i planistycznych”, w tym *Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020*. Zespół audytowy nie wniósł uwag do prawidłowości prac poprzedzających uchwalenie „Strategii” oraz ocenił, że Departament prowadzi monitoring realizacji Strategii Polityki Zdrowotnej w sposób prawidłowy i zgodny z zapisami wynikającymi ze strategii. Oceniając funkcjonowanie kontroli zarządczej w Departamencie, zespół audytowy, wskazał, że kontrola ta funkcjonuje w sposób adekwatny, skuteczny i efektywny.

W latach 2015 – 2017 realizacja zadań w zakresie chorób psychicznych była przedmiotem czterech kontroli przeprowadzanych przez Departament Kontroli i Skarg Urzędu Marszałkowskiego u realizatorów programów polityki zdrowotnej. W jednym z kontrolowanych podmiotów stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przekazaniu do UM pierwszego sprawozdania z uchybieniem terminu wskazanego w umowie, zobowiązując podmiot do podjęcia działań zapobiegających tego typu nieprawidłowości w przyszłości. W drugim przypadku stwierdzono nieterminowy zwrot niewykorzystanej części dotacji i zobowiązano do przestrzegania zapisów umownych w tym zakresie. Kontrolowane podmioty zrealizowały wskazane przez Departament wnioski pokontrolne.

Realizacja zadań w zakresie chorób psychicznych oraz realizacja programów polityki zdrowotnej/programów zdrowotnych dotyczących tych zagadnień nie była przedmiotem kontroli zewnętrznych realizowanych w Urzędzie Marszałkowskim. W latach 2015-2017 nie wpłynęła do Urzędu żadna skarga lub wniosek dotyczący problemów w zakresie zapobiegania i leczenia depresji.

Zagadnienia dotyczące ochrony zdrowia psychicznego były tematem dyskusji podczas posiedzenia Komisji Ochrony Zdrowia Sejmiku Województwa Łódzkiego w 2017 roku. Przedstawiciel Departamentu Polityki Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego przybliżył radnym Sejmiku zagadnienia związane z realizacją działań z obszaru ochrony i promocji zdrowia psychicznego, podejmowane przez Departament Polityki Zdrowotnej w 2016 roku. Ponadto w 2015 roku przedstawiciel Sejmiku Województwa Łódzkiego był członkiem Wojewódzkiego Zespołu koordynującego realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego⁷, a w latach 2016-2017 - członkiem Wojewódzkiego Zespołu ds. zdrowia psychicznego⁸

[dowód: akta kontroli str.: 816-832; 844-863; 973-975]

Podczas rozpoznawania i weryfikacji potrzeb zdrowotnych Departament Polityki Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego opierał się na

⁷ Zgodnie z Uchwałą nr 1051/13 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 12 sierpnia 2013 roku

⁸ Zgodnie z Uchwałą nr 845/16 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 19 lipca 2016 roku

ogólnodostępnych informacjach i opracowaniach (np. danych Głównego Urzędu Statystycznego, Światowej Organizacji Zdrowia, Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wyników ogólnopolskiego badania epidemiologicznego EZOP, „*Diagnozy społecznej*”, „*Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020*”), jak również występował z zapytaniem o konkretne dane do instytucji takich jak: Łódzki Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Łodzi, Wydział Polityki Społecznej Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi (wcześniej Wojewódzkie Centrum Zdrowia Publicznego w Łodzi). Urząd dysponował również opracowaniem Instytutu Zarządzania w Ochronie Zdrowia pn.: „*Depresja – analiza kosztów ekonomicznych i społecznych*”⁹

Na podstawie danych gromadzonych z w/w źródeł, Departament Polityki Zdrowotnej w latach 2011-2016, opracowywał dokument pt. „*Diagnoza stanu opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi dla województwa łódzkiego/Diagnoza zasobów opieki psychiatrycznej dla województwa łódzkiego*”.

Dokumenty zawierały m.in. informacje dotyczące:

- liczby mieszkańców województwa łódzkiego korzystających z poradni dla osób z zaburzeniami psychicznymi; liczbę poradni zdrowia psychicznego działających na terenie województwa, zatrudnionych w nich specjalistów oraz liczby udzielonych porad.
- liczby działających na terenie województwa szpitali i oddziałów psychiatrycznych, zatrudnionych w nich specjalistów i liczby pacjentów;
- udzielanej opieki poszpitalnej ze wskazaniem liczby dostępnych miejsc i liczby osób objętych w nich opieką;
- liczby udzielonych świadczeń z zakresu opieki ambulatoryjnej oraz wykaz podmiotów realizujących tego typu świadczenia na terenie województwa;
- zestawienie najczęściej występującego rozpoznania w poszczególnych zakresach świadczeń;
- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi działających na terenie województwa w tym liczby miejsc w poszczególnych jednostkach i liczby pacjentów, którym udzielono pomocy;
- form wsparcia i aktywizacji zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.

Corocznie sporządzane analizy wskazywały, że Województwo Łódzkie jest regionem o najwyższym współczynniku (na 1 tys. ludności) pacjentów poradni dla osób z zaburzeniami psychicznymi, uzależnionych od alkoholu i innych substancji – wskaźnik 43,1. Region zajmuje również szóste miejsce w odniesieniu do pacjentów z zaburzeniami psychicznymi i zachowania ogółem (bez uzależnień) – wskaźnik 36,8; ograniczonymi zaburzeniami psychicznymi – wskaźnik 7,5; schizofrenią – wskaźnik 3,9 oraz zaburzeniami nerwicowymi – wskaźnik 11,9. W województwie było zarejestrowanych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi, uzależnionych od alkoholu i innych substancji 107.452 pacjentów w tym większość – 85,4 % stanowiły osoby z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowań (bez uzależnień). Prawie co trzecia osoba cierpiąca na zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania była diagnozowana pod kątem zaburzeń nerwicowych.¹⁰ W województwie łódzkim funkcjonowało wg. danych za 2015 r.¹¹ dziewięćdziesiąt jeden poradni zdrowia psychicznego dla dorosłych w których udzielono ponad 384 tys. porad oraz 14 poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w których udzielonych zostało ponad 63 tys. porad.¹²

⁹ Uczelnia Łazarskiego rok opracowania 2014 r.

¹⁰ Dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego za 2015 r.

¹¹ Informacja Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

¹² Diagnoza zasobów opieki psychiatrycznej w województwie łódzkim. (Dokument opracowany przez Departament Polityki Zdrowotnej – 2016 r.); Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2017-2022.

Jak wyjaśniła Z-ca dyrektora Departamentu Polityki Zdrowotnej, ze względu na brak aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, podjęto decyzję o opracowywaniu od 2016 r. „*Diagnozy zasobów opieki psychiatrycznej dla województwa łódzkiego*” co 2-3 lata. Opracowanie tego rodzaju pozwoli na zgromadzenie większego zakresu danych i obserwację wyraźniejszych zmian w stanie zdrowia ludności.

Na zlecenie Województwa Łódzkiego w 2013 roku sporządzona została przez firmę IBMed analiza dostępności do poszczególnych świadczeń zdrowotnych, w tym świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień. Przygotowany dokument pn.: „*Mapa świadczeń zdrowotnych dla województwa łódzkiego*” jest wykorzystywany m.in. w procesie oceny potrzeb zdrowotnych w kolejnych latach. Opracowanie prezentowało m.in. zestawienia:

- podmiotów leczniczych realizujących świadczenia zdrowotne z zakresu opieki psychiatrycznej dla dzieci i dorosłych;
- minimalnego, maksymalnego oraz średniego czasu oczekiwania na udzielenie świadczenia w ramach opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień wraz z wykazem komórek organizacyjnych działających na terenie województwa, które świadczą taką pomoc.

Jak wyjaśniła V-ce Dyrektor Departamentu Polityki Zdrowotnej: „*Aktualne informacje dotyczące liczby osób oczekujących do komórek organizacyjnych oraz na wybrane procedury medyczne i programy zdrowotne w ramach NFZ, dostępne są w Ogólnopolskim Informatorze o Czasie Oczekiwania na Świadczenia Medyczne. Zawarte w nim dane dotyczą m.in. liczby osób skreślonych w miesiącu z listy oczekujących z powodu wykonania świadczenia, średniego czasu oczekiwania na świadczenie (w dniach), pierwszego wolnego terminu. Zgodnie z informacją zamieszczoną przez Narodowy Fundusz Zdrowia (...) udostępniane dane przedstawiają stan na koniec miesiąca i są aktualizowane raz w miesiącu.*”

Urząd opracował informator o dostępnych, według stanu na maj 2017 r., w województwie łódzkim formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Opracowanie wskazuje placówki leczenia ambulatoryjnego, oddziały szpitalne oraz inne formy pomocy (np. środowiskowe domy samopomocy, centra integracji społecznej, ośrodki interwencji kryzysowej, zakłady aktywności zawodowej) działające na terenie poszczególnych powiatów województwa łódzkiego.

Urząd opracował „*Plan działań z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia dla Województwa Łódzkiego*”. W dokumencie wskazano, że województwo jest regionem o największej liczbie pacjentów poradni dla osób z zaburzeniami psychicznymi, uzależnionych od alkoholu i innych substancji na 1000 mieszkańców. Urząd założył, że przez okres obowiązywania Strategii Polityki Zdrowotnej na lata 2014-2020 realizowany będzie program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży. Plan działania został zaktualizowany w lipcu 2017 r. Dokument wskazywał na współpracę samorządu województwa łódzkiego z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach realizacji działań wynikających z celów określonych w Regionalnym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2012-2015. W roku 2017 realizowane były m.in. zadania:

- szkolenia z zakresu profilaktyki zaburzeń z obszaru zdrowia psychicznego u dzieci i młodzieży, skierowane do osób pracujących w placówkach oświatowych,
- pomoc psychologiczna dla dorosłych mieszkańców oraz dla dzieci i młodzieży z województwa łódzkiego w stanie kryzysu psychicznego.

Tematyka zadań przyjętych do realizacji wynika z celu operacyjnego „*Poprawa wybranych wskaźników w zakresie opieki nad osobami chorującymi i zagrożonymi zachowaniem na zaburzenia psychiczne*” – (cel: 3.5) zawartego w celu

strategicznym – „poprawa dostępności usług zdrowotnych” – cel 3 Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020”. Cel ten wskazuje m.in. zadania Samorządu w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, w tym dotyczące zwiększenia świadomości społecznej na temat zaburzeń psychicznych, zwiększenia skuteczności ich wczesnego wykrywania, zapobiegania stygmatyzacji osób cierpiących na zaburzenia psychiczne i wprowadzenia środowiskowego modelu opieki psychiatrycznej w regionie. W zakresie zaburzeń psychicznych u dzieci, *Plan działania* zakłada na 2018 r. ewaluację wdrożonego przez Urząd Marszałkowski *Programu polityki zdrowotnej zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży*.

[dowód: akta kontroli str.: 5-207; 816-832; 977-978;]

Jak wyjaśniła V-ce Dyrektor Departamentu Polityki Zdrowotnej: „Zgodnie z aktualną wersją *Planu działań z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia dla Województwa Łódzkiego* Samorząd Województwa Łódzkiego nie planuje finansowania programu polityki zdrowotnej obejmującego obszar zaburzeń psychicznych u osób dorosłych. W Departamencie trwają natomiast prace nad regionalnym programem zdrowotnym z tego zakresu, który będzie finansowany ze środków unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Ogłoszenie konkursu na realizację niniejszego Programu planowane jest na IV kwartał 2018 roku. Obecnie trwa opracowywanie założeń Programu i konsultacje z ekspertami.”

V-ce Dyrektor wyjaśniła ponadto, że „Samorząd Województwa Łódzkiego podejmował także inne działania w zakresie profilaktyki, w tym z obszaru zdrowia psychicznego dla dorosłych (Program zdrowotny wczesnego wykrywania otępień lub innych zaburzeń funkcji poznawczych”.

Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2017-2022¹³ przewiduje realizację zadań obejmujących organizację poradnictwa i pomocy dla osób w stanach kryzysu psychicznego (dla dzieci i młodzieży oraz dla osób dorosłych).

Urząd przygotował dokumenty strategiczne określające priorytetowe działania z zakresu polityki zdrowotnej, w tym ochrony zdrowia psychicznego dla Łódzkiego:

- „*Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2011-2015*” i „*Podsumowanie realizacji Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2011-2015*”. Program został przyjęty w dniu 28 listopada 2011 r. uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego¹⁴. Uzasadnieniem jego przyjęcia było wejście w życie w dniu 18 lutego 2011 r. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego¹⁵, które nakładało na samorządy województw obowiązek opracowania regionalnych programów ochrony zdrowia psychicznego. Program stanowił również realizację zadania 2.4.2 wyszczególnionego w harmonogramie realizacji Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla samorządów województwa. Program zawiera diagnozę stanu opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi w województwie łódzkim oraz wyszczególnienie celów, priorytetów i zadań Programu. Jednym z priorytetów przyjętego Programu było – zapobieganie najczęstszym problemom i zaburzeniom psychicznym wśród dzieci i młodzieży poprzez realizację programów profilaktycznych oraz akcji informacyjno-edukacyjnych. Przyjęte do realizacji zadania miały uwzględniać m.in. zaburzenia efektywne, w szczególności depresyjne, zaburzenia nerwicowe

¹³ Program zaakcentowany przez Wojewódzki Zespół ds. Zdrowia Psychicznego, przedłożony Zarządowi Województwa Łódzkiego w dniu 20 grudnia 2017 r.

¹⁴ Uchwała nr 2061/11

¹⁵ Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz. 128.

(w tym lękowe związane ze stresem), zaburzenia behawioralne (m.in. odżywiania) oraz zaburzenia związane ze szkodliwym używaniem lub uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Jako główny cel realizacji tego priorytetu, wskazano w Programie, promocję zdrowia psychicznego w zakresie wykształcenia zdrowych nawyków i stylów radzenia sobie, rozwijania umiejętności komunikowania się i funkcjonowania w społeczności, nazywania swoich emocji i rozwiązywania problemów. W ramach tego priorytetu wyznaczono do realizacji następujące zadania:

- *Organizacja programów zdrowotnych dot. problemów psychicznych, które stanowią w populacji rozwojowej regionu znaczący problem.* W ramach realizacji tego zadania zaplanowano umożliwienie wybranej grupie populacji z korzystania z bezpłatnych świadczeń mających na celu wczesne zidentyfikowanie objawów lub predyspozycji do wystąpienia w przyszłości zaburzeń psychicznych. Podstawą do działania w tym zakresie miała być kontynuacja realizowanego i finansowanego przez Urząd „Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży”. Adresatem tego programu są dzieci w wieku 11-13 lat z terenu województwa łódzkiego. Program poza bezpłatnymi konsultacjami specjalistycznymi pozwala również uczestniczyć w warsztatach terapeutycznych oferujących: treningi umiejętności społecznych; nazywanie i wyrażanie uczuć, techniki radzenia sobie ze stresem oraz negatywnymi emocjami.
- *Opracowanie materiałów zawierających elementy promocji zdrowia psychicznego oraz interwencji profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.* W ramach tego działania Urząd zaplanował przygotowanie materiałów ułatwiających osobom, które nie są specjalistami wprowadzenie do pracy z dziećmi i młodzieżą elementów rozwoju osobistego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym. Na ogłoszony przez Zarząd Województwa konkurs w zakresie realizacji ww. działania nie wpłynęła żadna oferta.
- *Realizacja programów profilaktycznych o charakterze informacyjno – edukacyjnym w placówkach oświatowych.* Zadanie to polegało na realizacji programów i akcji informacyjno – edukacyjnych skierowanych zarówno do dzieci i młodzieży jak i do rodziców i opiekunów oraz nauczycieli i wychowawców. W tematyce tej akcji miała zostać uwzględniona problematyka powszechnych zaburzeń i problemów psychicznych wieku rozwojowego. W ramach realizacji ww. zadania organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, wyłonione w otwartym konkursie ofert w latach 2011-2015 realizowały m.in.:
 - program edukacyjny „Stres pod kontrolą” – zajęcia prowadzone metodą warsztatu dla młodzieży gimnazjalnej mające na celu dostarczenie niezbędnej wiedzy o stresie i wskazanie sposobów radzenia sobie z nim,
 - zajęcia warsztatowe z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania, w tym anoreksji i bulimii pn.: Ciało w krzywym zwierciadle, skierowane do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z województwa łódzkiego,
 - program profilaktyczny o charakterze informacyjno – edukacyjnym w szkołach gimnazjalnych powiatu zduńskowolskiego „Dbam o swoje zdrowie psychiczne”,
 - warsztaty profilaktyczne w szkołach ponadgimnazjalnych, dwie psychoedukacyjne grupy warsztatowe dla młodzieży, wykłady w szkołach ponadgimnazjalnych (dla nauczycieli i rodziców) na temat profilaktyki zaburzeń emocjonalnych i zachowania u młodzieży, poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców: medyczne (psychiatryczne), psychologiczne, pedagogiczne, prawne i socjalne,

poradnictwo mailowe, prowadzenie psychoterapii rodzinnej dla rodzin nastolatków. Projekt obejmował wsparciem młodzież szkół ponadgimnazjalnych województwa łódzkiego, w szczególności w wieku 16-18 lat; ich rodziców i nauczycieli.

- warsztaty arteterapii, zajęcia jogi i konsultacje dla młodzieży w wieku 16-18 lat będącej pod opieką Fundacji Dom w Łodzi oraz z innych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

[dowód: akta kontroli str.: 208-367; 816-832; 977-978; 1854-18621865-1873]

Realizacja „Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2011-2015” została podsumowana w dokumencie przyjętym przez Urząd w 2016 r. Wskazano w nim, że na realizację „Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” w latach 2011-2015 Urząd wydatkował 316.185,00 zł. W tym okresie przebadanych zostało 2.337 osób w wieku 11-17 lat oraz przeprowadzono 62 cykle zajęć warsztatowych (łącznie 521 dwugodzinnych spotkań).

[dowód: akta kontroli str.: 368-437]

Urząd opracował również „Strategię Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020” (wraz z „Diagnozą do Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020”), „Podsumowanie Realizacji Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 za okres 2014-2015” oraz projekt Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2017-2022. Projekt ten jest w trakcie opiniowania przez członków Wojewódzkiego Zespołu ds. zdrowia psychicznego. Opracowanie nowego Regionalnego Programu wynika z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. ws. Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 oraz Strategii polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. Projekt zakłada jako cel główny prowadzenie profilaktyki problemów zdrowia psychicznego i poprawę dobrostanu psychicznego mieszkańców województwa łódzkiego oraz jako jeden z priorytetów zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży w tym realizację programów polityki zdrowotnej i akcji profilaktycznych oraz działań informacyjno - edukacyjnych uwzględniających m.in.: zaburzenia afektywne, w szczególności depresyjne. Program zakłada również zapobieganie i wczesne wykrywanie zaburzeń psychicznych w tym depresji wśród osób pracujących oraz osób starszych.

[dowód: akta kontroli str.: 438-798]

W latach 2015-2017 Województwo Łódzkie kontynuowało realizację zainicjowanego w 2010 roku programu polityki zdrowotnej pn.: „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” (w 2010 roku realizowany pod nazwą „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla uczniów klas VI szkół podstawowych”). Program został opracowany w Departamencie Polityki Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, we współpracy z Panią dr hab. n. med. prof. nadzw. Agnieszką Gmitrowicz – ówczesnym konsultantem ds. psychiatrii dzieci i młodzieży dla województwa łódzkiego.

W programie przedstawiona została diagnoza problemu zdrowotnego wraz z uzasadnieniem potrzeby podjęcia działań zapobiegawczych. Wskazano również na dostępność poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w województwie oraz liczbę udzielonych w 2013 r. porad psychiatrycznych których liczba wyniosła ok 62 tys. Głównym celem Programu było zmniejszenie częstości występowania pełnoobjawowej depresji poprzez zidentyfikowanie u badanych dzieci cech predysponujących do jej wystąpienia oraz redukcja tych czynników dzięki zastosowanej interwencji – uczestnictwie w zajęciach warsztatowych. Za cele szczegółowe autorzy uznali zmniejszenie częstości występowania skutków depresji, w tym trudności szkolnych, zaburzeń odżywiania się, prób samobójczych i innych

zachowań autodestrukcyjnych, nabycie pożądaných umiejętności społecznych, umiejętności nazywania i wyrażania odczuwanych emocji, poznanie technik radzenia sobie ze stresem, poprawę samooceny, a także podniesienie stanu wiedzy dzieci i ich rodzin na temat depresji, metod jej profilaktyki i leczenia, co może być szczególnie przydatne w przypadku pojawienia się lub nawrotu choroby.

[dowód: akta kontroli str.: 208-220; 816-836; 866-914; 919-962]

Z-ca Dyrektora Departamentu Polityki Zdrowotnej wyjaśniła, że: „*Regionalny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego nie był przekazywany do ATOMiT celem jego zaopiniowania, gdyż nie jest programem polityki zdrowotnej. (...) Aktualnie w Departamencie Polityki Zdrowotnej trwają konsultacje projektu Regionalnego programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2017-2022 z członkami Wojewódzkiego Zespołu ds. zdrowia psychicznego. Planowane jest przyjęcie Programu w grudniu br.*”

Zgodnie z opinią Departamentu Prawnego Ministerstwa Zdrowia z dnia 21 marca 2013 r.¹⁶ do regionalnych programów ochrony zdrowia psychicznego nie mają zastosowania przepisy ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dot. wydawania opinii przez AOTMiT. Programy te mają swoje oparcie w przepisach ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Tym samym Regionalne programy ochrony zdrowia psychicznego mogą być badane pod względem zgodności z Narodowym Programem Zdrowia Psychicznego a nie z kryteriami przyjętymi w art. 31a ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

[dowód: akta kontroli str.:963-969]

W 2015 roku realizację zadań określonych dla samorządów województw w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 odzwierciedlały cele, priorytety i zadania „*Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2011-2015*”. Działania z zakresu zapobiegania zaburzeniom afektywnym, w tym depresyjnym podejmowane były w ramach:

- Priorytetu 1. Zapobieganie najczęstszym problemom i zaburzeniom psychicznym wśród dzieci i młodzieży poprzez realizację programów profilaktycznych oraz akcji informacyjno – edukacyjnych
Zadanie 1.1. Organizacja programów zdrowotnych dotyczących problemów psychicznych, które stanowią w populacji rozwojowej regionu znaczący problem
Zadanie 1.3. Realizacja programów profilaktycznych o charakterze informacyjno-edukacyjnym w placówkach oświatowych
- Priorytetu 4. Wczesna pomoc psychospołeczna jako element promocji zdrowia psychicznego
Zadanie 4.1. Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego dla dorosłych oraz dzieci i młodzieży.

W 2015 roku były to następujące przedsięwzięcia:

- Zadanie pn.: Pokonaj kryzys!

Projekt miał na celu przeciwdziałanie rozwojowi zaburzeń psychicznych u młodzieży, która doświadczyła kryzysów psychicznych. Adresatami zadania byli uczniowie w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenu województwa łódzkiego. Realizacja zadania polegała na przeprowadzeniu zajęć informacyjno-edukacyjnych.

- Zadanie pn.: Ku Harmonii 2015

Celem przedsięwzięcia była rehabilitacja osób z afektywnymi zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami osobowości oraz umożliwienie im powrotu do samodzielnego funkcjonowania.

¹⁶ Opinia znak: MZ-PR-WL-024-34994-1/KB/13

W 2016 roku nie obowiązywał Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, jednak Województwo Łódzkie realizowało działania z obszaru ochrony zdrowia psychicznego. Podejmowane były one w oparciu o zapisy „Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020” (Cel operacyjny 3.5. Poprawa wybranych wskaźników w zakresie opieki nad osobami chorującymi i zagrożonymi zachorowaniem na zaburzenia psychiczne). Zadania do podjęcia z przedmiotowego obszaru szczegółowo określono w „Planie działań z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia dla Województwa Łódzkiego”.

W 2016 roku były to następujące przedsięwzięcia:

– Konkurs plastyczny pn. „Warto jest żyć bo”

Głównym celem konkursu było promowanie wśród uczestników pozytywnych aspektów zdrowia psychicznego i dbania o nie. Konkurs adresowany był do młodzieży z liceów ogólnokształcących województwa łódzkiego. Uczestnicy konkursu poprzez ekspresję plastyczną mogli przedstawić wizję otaczającego ich świata, a tym samym wyrazić wiążące się z tym emocje.

– Działanie „Łódzkie dla Światowego Dnia Zapobiegania Samobójstwom - Łódzkie ma pomysł na zdrowie”

Celem projektu było zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców województwa łódzkiego na temat zaburzeń psychicznych, jak również promocja zdrowia psychicznego oraz promowanie odpowiedniego wsparcia dla osób, u których pojawiają się myśli o bezsensie, czy bezwartościowości życia. Przedmiotem działania była organizacja Obchodów Światowego Dnia Zapobiegania Samobójstwom, przypadającego na dzień 10 września 2016 roku. W ramach akcji przygotowano i rozpropagowano materiały informacyjne w poradniach, aptekach, bibliotekach, uczelniach, szkołach, firmach, organizacjach pozarządowych. Ponadto zorganizowano gry, prelekcje, warsztaty (psychoedukacyjne, plastyczne, taneczne, arteterapeutyczne), indywidualne konsultacje psychologiczne.

W 2017 roku realizację zadań określonych dla samorządów województw w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017-2022 podejmowano zgodnie z zapisami „Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020” (Cel operacyjny 3.5. Poprawa wybranych wskaźników w zakresie opieki nad osobami chorującymi i zagrożonymi zachorowaniem na zaburzenia psychiczne). Zadania do podjęcia z przedmiotowego obszaru szczegółowo określono w „Planie działań z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia dla Województwa Łódzkiego”.

W 2017 roku były to następujące przedsięwzięcia:

– Zadanie pn.: Protego 2017

Projekt ma na celu pomoc psychologiczną dla dorosłych mieszkańców województwa łódzkiego w stanie kryzysu psychicznego. Realizacja polega na przeprowadzeniu: poradnictwa i psychoterapii indywidualnej, psychoterapii rodzinnej i superwizji dla terapeutów udzielających pomocy w programie.

– Zadanie pn.: Lepiej się czujesz – lepiej się uczysz, lepiej się czujesz – lepiej pracujesz

Zadanie zawiera w sobie komponenty, które mają na celu wspieranie prawidłowego rozwoju poprzez zwiększenie świadomości adresatów projektu w zakresie profilaktyki zaburzeń z obszaru zdrowia psychicznego. Bezpośrednimi odbiorcami programu będą pracownicy placówek systemu oświaty (nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy, psycholodzy itp.) z terenu całego województwa łódzkiego.

– Zadanie pn.: Nie poddaj się! – przezwyciężysz kryzys

Zadanie polega na realizacji zajęć profilaktycznych z młodzieżą, w szczególności z uczniami klas trzecich szkół gimnazjalnych i uczniami szkół ponadgimnazjalnych na terenie co najmniej trzech powiatów województwa. W trakcie dwugodzinnych

zajęć pedagodzy i psychologzy podejmują problematykę umiejętności radzenia sobie w kryzysach psychicznych i przeciwdziałania rozwojowi zaburzeń psychicznych.

– Działanie „Łódzkie ma pomysł na zdrowie – Utrzymaj równowagę. Warsztaty”

Celem projektu jest kształtowanie przekonań, zachowań, postaw i stylu życia wzmacniającego zdrowie psychiczne, a także rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu. Obejmuje 4 obszary, takie jak:

- Emocje - pogłębianie wiedzy o emocjach, w tym rozpoznawanie emocji, radzenie sobie z trudnymi emocjami (np. lękiem, złością).
- Komunikacja interpersonalna - rozwijanie umiejętności psychospołecznych.
- Stres - stres i radzenie sobie z jego negatywnymi skutkami.
- Poczucie własnej wartości - odnajdywanie i wzmacnianie zasobów intrapsychicznych, utrzymywanie poczucia własnej wartości i sprawczości.

Działanie adresowane jest do dorosłych mieszkańców województwa łódzkiego.

– Działanie „Łódzkie dla Światowego Dnia Zdrowia: Depresja - porozmawiajmy o niej”

Działanie polegało na przeprowadzeniu konsultacji psychologicznych dla dorosłych mieszkańców województwa łódzkiego oraz na rozpowszechnianiu informacji na temat problematyki depresji (zapobiegania, wykrywania) w oparciu o dostępne materiały WHO (tematem przewodnim kampanii z okazji obchodów Światowego Dnia Zdrowia jest w tym roku depresja).

– Działanie „Łódzkie ma pomysł na zdrowie – warsztaty edukacyjno-rozwojowe dla dzieci i młodzieży”

Działanie obejmuje przeprowadzenie konsultacji z psychologiem i warsztatów edukacyjno-rozwojowych

dla dzieci i młodzieży z terenu województwa łódzkiego. Uczestnicy, u których przeprowadzone zostanie badanie będą mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach edukacyjno-rozwojowych obejmujących łącznie 5 obszarów, takich jak:

- Emocje, myśli i zachowania – rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie emocji, poznanie roli/funkcji emocji. Pogłębianie wiedzy na temat, jak myśli wpływają na samopoczucie i zachowanie, rozpoznawanie przekonań negatywnych/irracjonalnych i ich zmiana/przeformułowanie na bardziej realistyczne i pozytywne.
- Relacje społeczne i podstawy komunikowania się – komunikacja werbalna i niewerbalna, bariery komunikacji, porozumienie bez przemocy. Rozwijanie umiejętności udzielania informacji zwrotnych oraz technik autoprezentacji. Poznanie pozytywnych aspektów pracy w grupie.
- Konflikty i sposoby ich rozwiązywania – przyczyny konfliktów, stereotypy i uprzedzenia – czy inny znaczy gorszy, różnice między agresją, uległością i postawą asertywną.
- Stres – radzenie sobie w sytuacjach stresujących – rozpoznawanie stresorów, wpływ stresu na emocje, zachowania i procesy poznawcze. Czy stres jest potrzebny? Sposoby radzenia sobie w sytuacjach stresowych – rozpoznawanie własnych stylów radzenia sobie ze stresem. Techniki relaksacyjne, ćwiczenia oddechowe, wizualizacje.

Wyznaczanie i osiąganie celów, marzenia, plany – poczucie własnej wartości i sprawczości – czynniki kształtujące obraz własnej osoby. Wady i zalety – mocne i słabe strony – odkrywanie i wzmacnianie swoich mocnych stron. Co motywuje do działania, nagradzanie siebie.

W latach 2015-2017 Urząd realizował również „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży”.

[dowód: akta kontroli str.: 221-309; 368-437; 568-702; 816-832;]

Jak wyjaśnił Marszałek Województwa: „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” powstał w odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie (wskazywane m.in. przez ówczesnego konsultanta wojewódzkiego ds. psychiatrii dzieci i młodzieży) na usługi z zakresu wczesnego wykrywania i profilaktyki zaburzeń depresyjnych u dzieci i młodzieży, a także ogólne niekorzystne statystyki epidemiologiczne dla województwa łódzkiego w zakresie chorób psychicznych. Opracowanie każdego programu polityki zdrowotnej Departament Polityki Zdrowotnej poprzedza rozpoznaniem m.in. dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych przez NFZ, analogicznych jak planowane do realizacji w ramach Programu (w tym przypadku świadczeń psychiatrycznych i psychologicznych dla dzieci i młodzieży udzielanych w warunkach ambulatoryjnych). Departament Polityki Zdrowotnej przeprowadza także rozpoznanie pod kątem programów realizowanych z tego zakresu przez inne podmioty – jednostki samorządu terytorialnego, ŁOW NFZ czy Ministerstwo Zdrowia (obecnie m.in. zapoznając się z opiniami o programach, zamieszczanymi na stronie Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, a w latach wcześniejszych analizując informacje przekazywane przez jednostki samorządu terytorialnego o realizowanych i planowanych do realizacji programach i dane zamieszczane na swojej stronie internetowej przez ŁOW NFZ). Podczas tworzenia Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży nie korzystano natomiast z informacji pochodzących z ośrodków pomocy społecznej ani z regionalnych ośrodków pomocy społecznej, mając już wystarczające dane pozyskane z w/w instytucji”

[dowód: akta kontroli str.: 816-832;]

Urząd współpracował z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego podczas opracowywania kluczowych dokumentów strategicznych tj.: Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego na lata 2011-2015, Strategii Polityki Zdrowotnej dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 – Urząd wystąpił z prośbą do wszystkich powiatów o wskazanie problemów zdrowotnych, które wymagają wdrożenia intensywnych działań profilaktycznych. Uzyskane odpowiedzi miały pozwolić na dostosowanie oferty programów profilaktycznych, finansowanych ze środków Samorządu Województwa Łódzkiego do oczekiwań i potrzeb mieszkańców poszczególnych powiatów.

Dodatkowo, jednym z członków Wojewódzkiego zespołu ds. zdrowia psychicznego jest przedstawiciel Konwentu Powiatów Województwa Łódzkiego (odpowiednio w latach 2011-2015 był on członkiem Wojewódzkiego Zespołu koordynującego realizację NPOZP).

[dowód: akta kontroli str.: 816-832]

Urząd zgodnie z art. 48 ust. 2a i 2b ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹⁷ wystąpił w dniu 29 grudnia 2014 r. do Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji¹⁸ z wnioskiem o zaopiniowanie „Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży na lata 2015-2017”. Projekt „Programu” uzyskał warunkowo pozytywną opinię AOTMiT¹⁹. Prezes Agencji wskazał m.in. na:

- konieczność wprowadzenia do Programu mierników jego efektywności;
- uaktualnienie wskaźników epidemiologicznych populacji objętej Programem;

¹⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. (Dz.U z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.)

¹⁸ Dalej: AOTMiT

¹⁹ Opinia nr 29/2015 z dnia 18 lutego 2015 roku

- rozdzielenie ankiety efektywności programu na dwie ankiety przeprowadzane przed jego rozpoczęciem i po jego zakończeniu;
- oraz wyszczególnienie budżetu programu na działania promocyjno – informacyjne.

[dowód: akta kontroli str.: 864-885]

Z-ca Dyrektora Departamentu Polityki Zdrowotnej wyjaśniła, że: „Po zapoznaniu się z uwagami przedstawionymi w opinii podjęto decyzję o realizacji Programu w niezmienionej formie do końca 2017 roku. Wyszczególnione w ww. opinii uwagi do projektu programu dotyczyły:

- braku określonych mierników efektywności. Według Departamentu Polityki Zdrowotnej pomimo braku odpowiednich mierników zawartych w treści Programu, jego efektywność jest monitorowana i polega na porównaniu nasilenia objawów depresyjnych wśród uczestników Programu przed cyklem warsztatów i bezpośrednio po nim – na podstawie wyników badań kwestionariuszowych uzyskanych podczas pierwszej konsultacji i ostatniej.
- uaktualnienia danych dotyczących wskaźników epidemiologicznych w części wprowadzającej do programu. Program opracowany był w momencie, gdy nie były dostępne bardziej aktualne dane epidemiologiczne. Ich uwzględnienie skutkowałoby koniecznością aktualizacji tej części Programu za każdym razem, gdy takie dane się pojawiają.
- rozdzielenia ankiety służącej do oceny efektywności programu przez pacjenta na dwie (przeprowadzaną przed i po programie). Należy zauważyć, że efektywność programu jest mierzona przede wszystkim na podstawie obiektywnych danych uzyskanych w badaniach kwestionariuszowych, przeprowadzanych u dziecka podczas pierwszej konsultacji kwalifikującej do warsztatów i podczas konsultacji po zakończonym udziale w warsztatach. Ankieta zaproponowana przez autorów Programu ma charakter oceny jakości świadczeń udzielanych w ramach Programu, a nie jego efektywności. Struktura ankiety nie pozwala na przeprowadzenie jej przed realizacją Programu, gdyż zawiera ona pytania, które umożliwiają ocenę przydatności warsztatów w porównaniu do sytuacji przed uczestnictwem w nich. (...) Ponadto w ankiecie dostępne jest miejsce na dodatkowe uwagi, które może być wykorzystane przez uczestników Programu w dowolny sposób, zgodnie z ich aktualnymi potrzebami.
- wyszczególnienie budżetu przeznaczonego na działania promocyjno – informacyjne. W momencie tworzenia Programu, Departament Polityki Zdrowotnej realizował rocznie kilka programów polityki zdrowotnej o różnej tematyce i dysponował łączną kwotą na ich promocję, którą przeznaczał zgodnie z zapotrzebowaniem np. obserwowanym niskim zainteresowaniem mieszkańców udziałem w programie.”

[dowód: akta kontroli str.: 963-965]

Prezes AOTMiT w piśmie z dnia 24 lipca 2012 r.²⁰ skierowanym do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi wskazał, że „Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, opinie Agencji o projektach programów zdrowotnych nie mają charakteru wiążącego, stanowią jedynie element, stanowisko, które powinno zostać rozważone i wzięte pod uwagę w procesie tworzenia programu zdrowotnego przez podmioty zobowiązane do ich zasięgnięcia. Wobec powyższego przyjmuje się, że podmiot, na którym zgodnie z art. 48 ust. 2a ww. ustawy ciąży obowiązek uzyskania przedmiotowej opinii nie jest jej treścią związany i nie ma obowiązku do stosowania się do uwag i sugestii w nich zawartych.”

[dowód: akta kontroli str.: 966]

²⁰ Pismo znak: AOTM-BP-441-3(2)GOS_MJ/2012

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, w latach 2015-2017, opracował dokumenty strategiczne określające priorytetowe działania z zakresu polityki zdrowotnej, w tym ochrony zdrowia psychicznego dla Województwa Łódzkiego.

2. Realizacja programów obejmujących zagadnienia zapobiegania i leczenia depresji, oraz monitorowania osiągniętych rezultatów.

Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży był prezentowany przez Urząd na konferencjach naukowych oraz artykułach prasowych. Ponadto Program promowany był na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego (www.zdrowie.lodzkie.pl, www.profilaktyka.lodzkie.pl) jak i na Facebooku (Łódzkie ma pomysł na zdrowie). Informacje o Programie przekazywano każdego roku m.in. wybranym jednostkom samorządu terytorialnego, szkołom, organizacjom pozarządowym, Łódzkiemu Oddziałowi Narodowego Funduszu Zdrowia, itp., a ulotki informacyjne rozdysponowywano podczas różnego rodzaju regionalnych imprez masowych, np. Mixer Regionalny. Dodatkowo, każdy z realizatorów Programu, zgodnie z zawartą z Województwem Łódzkim umową, miał obowiązek prowadzenia akcji informacyjno-promocyjnej dotyczącej Programu, we własnym zakresie.

[dowód: akta kontroli str.: 816-832; 979-1016]

Program został przyjęty Uchwałą nr 83/15 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 3 lutego 2015 roku w sprawie zmiany Uchwały nr 1726/13 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 18 grudnia 2013 roku w sprawie: zmiany Uchwały nr 64/12 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 25 stycznia 2012 roku w sprawie zmiany Uchwały nr 2208/11 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 19 grudnia 2011 roku w sprawie zmiany Uchwały nr 1984/10 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 21 grudnia 2010 roku w sprawie uchwalenia realizacji programu zdrowotnego pn.: „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży.” W programie przedstawiona została diagnoza problemu zdrowotnego wraz z uzasadnieniem potrzeby podjęcia działań zapobiegawczych. Wskazano również na dostępność poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w województwie oraz liczbę udzielony w 2013 r. porad psychiatrycznych których liczba wyniosła ok 62 tys.

Głównym celem Programu było zmniejszenie częstości występowania pełnoobjawowej depresji poprzez zidentyfikowanie u badanych dzieci cech predysponujących do jej wystąpienia oraz redukcja tych czynników dzięki zastosowanej interwencji – uczestnictwie w zajęciach warsztatowych. Za cele szczegółowe autorzy uznali zmniejszenie częstości występowania skutków depresji, w tym trudności szkolnych, zaburzeń odżywiania się, prób samobójczych i innych zachowań autodestrukcyjnych, nabycie pożądanych umiejętności społecznych, umiejętności nazywania i wyrażania odczuwanych emocji, poznanie technik radzenia sobie ze stresem, poprawę samooceny, a także podniesienie stanu wiedzy dzieci i ich rodzin na temat depresji, metod jej profilaktyki i leczenia, co może być szczególnie przydatne w przypadku pojawienia się lub nawrotu choroby.

Program miał przebiegać w dwóch etapach. W pierwszym (badania przesiewowe), mającym na celu wychwycenie u dziecka cech predysponujących do wystąpienia zaburzeń depresyjnych, psycholog lub lekarz psychiatra miał przeprowadzić badanie przy użyciu wystandaryzowanego narzędzia, w tym szczegółowy wywiad z dzieckiem oraz z jego rodzicem/opiekunem w celu m.in. oceny obciążenia dziedzicznego i relacji rodzinnych. Dzieci, u których w trakcie

badan skринingowych zaobserwowane zostało ryzyko wystapienia zaburzen depresyjnych mialy mozliwosc wziecia udzialu w warsztatach terapeutycznych.

Uczestnictwo w warsztatach mialo na celu redukcje czynnikow ryzyka wystapienia zaburzen depresyjnych, dzialajac jako element psychoedukacyjny, ktory wplywa na wzrost samoświadomości zarówno dzieci, jak i rodzicow. Kazdy cykl zajec warsztatowych mial skladac sie z 8 dwugodzinnych spotkan dla grupy liczacej 8-14 osob. W trakcie warsztatow terapeutycznych mialy byc wykorzystywane techniki poznawczo-behawioralne. Zajecia mialy poruszac zagadnienia m.in. z nastepujacych obszarow: trening umiejetnosci spolecznych (w tym umiejetnosc rozwiazywania konfliktow), nazywanie i wyrazanie uczuc, techniki radzenia sobie ze stresem oraz z negatywnymi emocjami (np. wskazanie zwiazku pomiedzy konkretnymi dzialaniami a nastrojem), edukacje z zakresu zaburzen depresyjnych dla dzieci i ich rodzicow (budowanie wspierajacych relacji rodzinnych). Ogolna tematyka warsztatow, zostala przedstawiona w Programie, jednak szczegolowy harmonogram zajec (m.in. zawierajacy opis metod pracy, propozycji aktywnosci) stanowil element konkursu ofert i mial byc kazdorazowo opracowywany przez realizatorow Programu.

Efektom realizacji Programu mialo byc:

- a) przebadanie laczenie ok. 1.500 osob w wieku od 11-13 i 14-17 lat;
- b) przeprowadzenie zajec warsztatowych dla ok. 45 grup;
- c) redukcja nasilenia objawow wskazujacych na prawdopodobienstwo wystapienia zaburzen depresyjnych po udziale w zajeciach warsztatowych u ok. 25% osob bioracych udzial w Programie.

Zaplanowane dzialania promocyjne mialy polegac na zamieszczaniu ogloszen w prasie zachecajacych do udzialu i informujacych o programach zdrowotnych finansowanych ze srodkow Samorzadu Wojewodztwa, emisji spotow i audycji radiowych i telewizyjnych oraz dzialaniach bezkosztowych takich jak zamieszczenie informacji na portalach Urzedu dedykowanych zdrowiu²¹ oraz profilu Wojewodztwa Lodzkiego na Facebooku, wysylka pism do roznych instytucji (szkoly, organizacje pozarządowe), informujacych o realizowanych programach.

Zalozono, ze realizacja Programu bedzie monitorowana na podstawie sprawozdan wypelnianych i przesylyanych przez realizatorow. W sprawozdaniach zawarte zostana informacje dot.:

- liczby osob ktore zglosily sie na badanie skринingowe oraz liczba dzieci skierowanych do udzialu i uczestniczaca w warsztatach terapeutycznych,
- liczba dzieci skierowanych do dalszej diagnostyki i/lub leczenia specjalistycznego,
- wyniki ankiety ewaluacyjnej dot. poziomu zadowolenia z uczestnictwa w cyklu spotkan warsztatowych oraz wyniki powtorznego badania tym samym narzedziem po zakonczeniu uczestnictwa w Programie.

W Programie zalozono, ze szacunkowy koszt:

- badania skринingowego w ramach I etapu Programu wyniesie ok. 75 zl za osobe;
- jednego dwugodzinnego warsztatu w ramach II etapu programu wyniesie ok. 240 zl za osobe
- powtorznego badania po warsztacie wyniesie ok 25 zl za osobe.

Zabezpieczone srodki finansowe w wysokosci 80 tys. zl na realizacje Programu w 2015 r. mialy pozwolic na przebadanie ok. 500 osob w pierwszym roku oraz laczenie ok. 1500 osob w ciagu trzech lat trwania Programu. Srodki te mialy umozliwic przeprowadzenie warsztatow dla ok. 15 grup rocznie tj. 45 grup w perspektywie trzyletniej.

[dowod: akta kontroli str.: 208-220; 816-836; 866-914; 919-962]

²¹ (www.zdrowie.lodzkie.pl i www.profilaktyka.lodzkie.pl)

Analizę efektów „Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” Urząd dokonał w 2015 roku i dotyczyła ona wykonania Programu w latach 2010-2013. W okresie tym przeprowadzono badania przesiewowe wśród 1555 dzieci w wieku 11-16 lat. Przebadana grupa stanowiła ok. 2,2 % populacji osób w tym wieku zamieszkujących województwo łódzkie. Wskazania do udziału w warsztatach terapeutycznych stwierdzono u 702 osób (45,5% badanej populacji) a konieczność dalszej diagnostyki lub leczenia w poradni zdrowia psychicznego stwierdzono u 333 badanych (21,6% populacji poddanej analizie). Program pozwolił na realizację 35 cykli zajęć warsztatowych w których uczestniczyło łącznie 345 dzieci. Ewaluacja Programu – polegająca na porównaniu nasilenia objawów depresyjnych wśród uczestników programu przed cyklem warsztatów i bezpośrednio po ich zakończeniu oraz na analizie ankiet ewaluacyjnych wykazała redukcję liczby osób z dużym nasileniem objawów depresji (spadek z 80% do 43%) a ponad 70% ankietowanych potwierdziło zdobycie nowej wiedzy.²²

Z-ca Dyrektora Departamentu Polityki Zdrowotnej wyjaśniła, że: „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” adresowany jest do osób, u których dotychczas nie stwierdzono i nie leczono zaburzeń depresyjnych. Jest to program o charakterze zapobiegania i wczesnego wykrywania, a nie leczenia. Dzięki udziałowi w Programie dzieci i młodzież są badane pod kątem występowania u nich cech, które w przyszłości mogłyby skutkować zachorowaniem na depresję, a także biorą udział w zajęciach warsztatowych, których celem jest redukcja zidentyfikowanych czynników ryzyka zachorowania na depresję. Populacją kwalifikującą się do Programu nie są więc osoby ze zdiagnozowaną depresją a populacja osób zdrowych – dzieci i młodzieży w wieku 11-17 z terenu województwa łódzkiego. Dyrektorka wyjaśniła również, że: „Departament nie ma możliwości analizowania wszystkich przyczyn niezgłaszania się dzieci i młodzieży do Programu, gdyż skierowany jest on do całej populacji osób w wieku 11-17 lat, a udział w nim jest dobrowolny. Dbając jednak o to, aby zgłaszalność do Programu pozostawała na jak najwyższym poziomie obok standardowych kanałów promujących, wprowadzane są nowe sposoby informujące o nim jak np. Facebook „Łódzkie ma pomysł na zdrowie”

Departament Polityki Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego corocznie przygotowuje informacje na temat realizacji programów polityki zdrowotnej finansowanych ze środków samorządu województwa łódzkiego a wnioski przedstawia na posiedzeniach Zarządu Województwa Łódzkiego:

- W roku 2015 zaplanowano przebadanie 522 osób. W ramach realizacji Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży do realizatorów zgłosiło się 478 dzieci co stanowiło ok. 0,3% populacji. Wskazania do udziału w warsztatach terapeutycznych stwierdzono u 222 osób tj. 46,4 % badanej populacji. Konieczność dalszej diagnostyki lub leczenia w poradniach zdrowia psychicznego stwierdzono u 89 osób (18,6% badanej populacji). Przeprowadzonych zostało 12 cykli zajęć warsztatowych (96 dwugodzinnych spotkań) w których uczestniczyło 153 dzieci. Z analizy ankiet ewaluacyjnych wypełnionych po zajęciach warsztatowych wynikało m.in., że uczestnicy warsztatów uznają ich tematykę za ciekawą a zdobytą w trakcie warsztatów wiedzę i umiejętności spróbuje wykorzystać w codziennym życiu np. w szkole. Program był realizowany przez pięć podmiotów wyłonionych w trakcie konkursu.

²² Wyniki realizacji Programu za lata 2010-2013 zostały opublikowane w czasopiśmie naukowym „Psychiatria i Psychologia Kliniczna” 2015, Vol 15, No 3.”

- W roku 2016 zaplanowano przebadanie 620 osób. W ramach realizacji programu do realizatorów zgłosiło się 435 dzieci co stanowiło ok. 0,3% populacji do której skierowany był program. Stwierdzono u 210 osób wskazania do udziału w warsztatach terapeutycznych (48,3% badanej populacji) u 98 osób (22,5% badanej populacji) stwierdzona została konieczność dalszej diagnostyki lub leczenia w poradni zdrowia psychicznego. Przeprowadzonych zostało 11 cykli zajęć warsztatowych (88 dwugodzinnych spotkań) w których udział wzięło 126 dzieci. Z analizy ankiet ewaluacyjnych wypełnionych przez uczestników warsztatów wynikało m.in., że zajęcia te zostały ocenione jako bardzo ciekawe lub ciekawe a 41,3% ankietowanych przyznało, że w ich trakcie pojawiły się tematy dla nich trudne. Większość ankietowanych zadeklarowało chęć ponownego uczestniczenia w zajęciach oraz wskazało, że podczas warsztatów zdobyło nową wiedzę i umiejętności, którą spróbuje wykorzystać w codziennym życiu. Program był realizowany przez osiem podmiotów wybranych w drodze konkursu.
- W 2017 r. zaplanowano objęcie programem 270 osób, które miały zostać przebadane przez cztery podmioty wyłonione w otwartych konkursach. Do realizatorów zgłosiło się 195 dzieci co stanowiło ok. 0,1% populacji do której skierowany był Program. Wskazania do udziału w warsztatach terapeutycznych stwierdzono u 104 osób (53,3% przebadanej populacji). Konieczność dalszej diagnostyki lub leczenia w poradni zdrowia psychicznego wskazano u 44 osób (22,6% badanej populacji). Większość ankietowanych osób biorących udział w warsztatach (89,1%) oceniło tematykę zajęć jako bardzo ciekawą lub ciekawą, również większość osób zadeklarowała chęć uczestniczenia w podobnych zajęciach w przyszłości oraz wskazała, że dzięki warsztatom zdobyła nową wiedzę, którą spróbuje wykorzystać w codziennym życiu.

[akta kontroli, str.: 816-832; 886-914; 1851-1874]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że „*Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży*” opracowany był w sposób, niedający bieżącej i obiektywnej informacji na temat planowanych efektów i postępów jego realizacji. W Programie zamierzone efekty (wskaźniki do osiągnięcia) określone zostały ogólnie i opisowo, bez wskazania stanu wyjściowego i docelowego. Wobec braku przypisania wskaźnikom mierzalnych wartości, autorzy Programu nie mogli zdiagnozować ewentualnych problemów związanych z wdrażaniem programów. W Programie nie określono również hierarchii najważniejszych problemów i zagrożeń. Zdaniem NIK, brak w treści ww. Programu mierzalnych wskaźników planowanych działań wpływa niekorzystnie na zdiagnozowanie skuteczności działań i – pośrednio – na określenie przyszłych potrzeb oraz stopnia i terminu, w jakim te potrzeby powinny być zrealizowane. Mierzalne wskaźniki ułatwiłyby ocenę skuteczności i efektywności podejmowanych działań i jednocześnie kontrolę stopnia realizacji tego programu dokonywaną przez zarząd województwa. NIK zwraca uwagę, że zdefiniowanie wskaźników rezultatu w sposób mierzalny nadaje programowi wymiar planistyczny, możliwy do wykorzystania także w bieżącym zarządzaniu. Na konieczność wprowadzenia do Programu mierników jego efektywności wskazał również w swojej opinii Prezes Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji.

[akta kontroli, str.: 865-875; 877-885; 896-914; 1863-1864]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Urząd przygotował i wdrożył „*Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży*” w oparciu o posiadane w tym zakresie dane identyfikujące problem zaburzeń psychicznych występujący na terenie Województwa. Kontrola NIK

wykazała, że „Program” posiadał zdefiniowane docelowe wartości wskaźników, które nie dawały bieżącej i obiektywnej informacji na temat efektów jego realizacji.

3. Planowanie i wykorzystanie środków publicznych na zapobieganie i leczenie depresji.

Opis stanu
faktycznego

Urząd w latach 2015-2017 w zakresie programów polityki zdrowotnej wdrożył „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży”. Program był realizowany przez podmioty wyłaniane corocznie w otwartych konkursach ofert ogłaszanych przez Zarząd Województwa Łódzkiego na podstawie art. 48, 48b ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

- W 2015 r. w budżecie Województwa Łódzkiego zaplanowano na realizację Programu kwotę 80 tys. zł. Zaplanowano przebadanie 522 osób przez pięć podmiotów wyłonionych w konkursach. Przebadanych zostało 478 osób wydając na ten cel 73,8 tys. zł.
- W 2016 r. w budżecie Województwa Łódzkiego zarezerwowana została na realizację Programu kwota 100 tys. zł. Zaplanowano przebadanie 620 osób przez osiem podmiotów wyłonionych w konkursach. Przebadanych zostało 435 osób wydając na ten cel 61.334 zł.
- W 2017 r. w budżecie Województwa Łódzkiego zarezerwowana została na realizację Programu kwota 100 tys. zł. Zaplanowano objęcie programem 270 osób, które miały zostać przebadane przez cztery podmioty wyłonione w otwartych konkursach. Wartość zawartych umów wyniosła 40.600 zł. Ostatecznie Program był realizowany przez trzech świadczeniodawców²³, którzy przeprowadzili badania i warsztaty dla 195 osób za łączną kwotę 26.230 zł.

[dowód: akta kontroli str.:833-836; 1851-1874]

Realizując Program polityki zdrowotnej „Zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” w latach 2015-2017 Zarząd Województwa Łódzkiego każdego roku,²⁴ powoływał komisję konkursową oraz ogłaszał konkurs ofert na realizację Programu. Uchwały ustalały szczegółowe warunki konkursu wraz ze wzorem formularza ofert. Ustalany był również skład komisji konkursowej oraz regulamin jej pracy. Ogłoszenie o konkursie było zamieszczane w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego, stronie internetowej Urzędu w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce konkursy. W szczegółowych warunkach konkursu ofert wskazywano m.in., że do konkursu mogą przystąpić podmioty wykonujące działalność leczniczą wymienione w art. 4 ust. 1 oraz art. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej²⁵. Ponadto wskazano:

- a) minimalną liczbę i kwalifikacje zawodowe osób, które będą realizowały program w tym posiadany staż zawodowy;
- b) minimalną dostępność świadczeń realizowanych w ramach Programu;
- c) warunki lokalowe miejsca realizacji świadczeń
- d) obowiązek opracowania i przedstawienia na podstawie proponowanej tematyki zajęć określonej w Programie harmonogramu zajęć warsztatowych oraz kryteria oceny i wyboru oferty ze wskazaniem liczby punktów jakie oferent może uzyskać za każde z kryteriów.

Załącznikami do protokołów komisji były:

- a) Zestawienie spełnienia przez oferentów warunków formalnych;

²³ Umowa z jednym z realizatorów została rozwiązana ze względu na brak jego przystąpienia do realizacji Programu.

²⁴ Uchwały Zarządu Województwa podejmowane na podstawie art. 48 i 48 b ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

²⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 618 ze zm.

- b) Ocena merytoryczna warsztatów proponowanych do realizacji w ramach Programu dokonana przez Prof. dr. hab. n.med. Agnieszkę Gmitrowicz – specjalistę psychiatrę;
- c) Kartę oceny merytorycznej ofert ze wskazaniem m.in.: zaproponowanych cen za badania; liczby osób i grup zajęciowych wraz z liczbą godzin udzielanych świadczeń; liczbę oraz kwalifikacje zawodowe prowadzących zajęcia;
- d) Kartę wyboru oferty ze wskazaniem przyznanych punktów za poszczególne kryteria;
- e) Kartę podziału środków finansowych dla poszczególnych oferentów.

W 2016 r. na dziewięć uwzględnionych ofert zaproponowane koszty kształtowały się w następującym zakresie:

- koszty badania jednego dziecka od 50 do 110 zł;
- koszt uczestnictwa jednego dziecka w warsztatach od 120 do 336 zł;
- koszt badania jednego dziecka po warsztatach od 15 do 80 zł.

W 2017 na cztery uwzględnione oferty zaproponowane koszty kształtowały się w następującym zakresie:

- koszty badania skriningowego jednego dziecka od 50 do 90 zł;
- koszt uczestnictwa jednego dziecka w warsztatach od 190 do 350 zł;
- koszt badania jednego dziecka po warsztatach od 15 do 40 zł.

[akta kontroli str.: 1024-1363]

Z-ca Dyrektora Departamentu Polityki Zdrowotnej ws. różnicy pomiędzy kosztami wskazanymi w Programie zapobiegania zaburzeniom depresyjnym a kosztami przyjętymi w umowach z realizatorami Programu wyjaśniła, że: „Koszty uwzględnione w treści Programu są szacunkowe i służyły określeniu rzędu wielkości środków finansowych koniecznych do zabezpieczenia w budżecie Samorządu Województwa Łódzkiego na jego realizację. Komisje Konkursowe, oprócz kryteriów wskazanych w Szczegółowych warunkach konkursu ofert kierują się przede wszystkim zapewnieniem możliwie najlepszej dostępności geograficznej do świadczeń dla mieszkańców województwa, poprzez wybór jak największej liczby realizatorów (a nie wyłącznie tego, który proponuje najniższą cenę). Z doświadczeń poprzednich lat realizacji Programu wynika również, że jeden podmiot ma możliwość zrealizowania maksymalnie 2-3 cykli warsztatów, co odpowiada przebadaniu średnio ok. 80-150 osób. W trakcie podziału środków finansowych brana jest także pod uwagę liczba personelu i kwalifikacje zawodowe osób zgłoszonych do realizacji świadczeń w ramach Programu oraz grupa wiekowa dzieci, do której dane świadczenia są skierowane.”

[akta kontroli str.: 977-978]

Szczegółowej kontroli poddano trzy oferty i zawarte w wyniku przeprowadzonego konkursu w 2016 r. umowy z:

- 1) Niepubliczną Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Kutnie. Umowa została zawarta na kwotę 17.754 zł i została zrealizowana na kwotę 17.329 zł
- 2) Medycyna Grabieniec Sp. o.o. Umowa została zawarta na kwotę 8.300 zł i została zrealizowana na kwotę 3.720 zł;
- 3) Łódzką Fundacją Rehabilitacji „Kamień Milowy” w Łodzi. Umowa została zawarta na kwotę 13.040 zł i została zrealizowana na kwotę 11.240 zł;

Powodem niższych niż umowne kwot za realizację poszczególnych umów w 2016 r. była niższa zgłaszalność do Programu.

Kontroli poddano trzy oferty i zawarte w 2017 r. umowy z:

- 1) Niepubliczną Poradnię Psychologiczną – Pedagogiczną w Kutnie. Umowa zawarta na kwotę 11.925 zł, została zrealizowana na koniec sierpnia br. na kwotę 2.400 zł.
- 2) Medsolver Sp. z o.o. Sp. K w Łodzi. Umowa zawarta na kwotę 10.290 zł, została zrealizowana na koniec sierpnia br. na kwotę 2.430 zł.
- 3) Medycyną Grabieniec Sp. z o.o. w Łodzi. Umowa zawarta na kwotę 11.175 zł; Umowa została rozwiązana na wniosek Urzędu ze względu na brak jej realizacji przez Dotowanego spowodowaną brakiem zgłoszeń do programu.

Przedmiotem podpisanych umów była realizacja programu polityki zdrowotnej „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży”. Koszty poszczególnych części świadczenia realizowanych w ramach programu przedstawione podczas postępowania konkursowego przez oferentów zgadzały się z kosztami zapisanymi w zawartych umowach. Przyznana przez komisję konkursową wysokość dotacji odpowiadała kwocie dotacji zapisanej w zawartych umowach. Dotowani zgodnie z zapisami umownymi przedkładali częściowe merytoryczno – finansowe sprawozdania z realizacji programu oraz rozliczenie otrzymanej dotacji po zakończeniu realizacji Programu. Wszystkie skontrolowane umowy dotacji były zgodne z warunkami ogłoszonych konkursów oraz złożonymi ofertami. Realizatorzy umów wywiązali się ze wszystkich nałożonych na nich obowiązków umownych.

W umowach zawarte zostało zobowiązanie do wydatkowania dotacji zgodnie z wytycznymi. Dotowany był również zobowiązany m.in. do:

- rozpoczęcia realizacji świadczenia w terminie do 30 dni od daty podpisania umowy;
- przekazywania wyjaśnień w zakresie braku realizacji świadczeń w danym miesiącu;
- prowadzenia akcji informacyjno – promocyjnej dot. Programu;
- dostarczania do Departamentu Polityki Zdrowotnej ankiet ewaluacyjnych wypełnionych przez Uczestników Programu.

Umowy dotacji przewidywały również zwrot niewykorzystanej dotacji wynikający z różnicy między kwotą przekazanej dotacji a końcowym jej rozliczeniem. W umowach dotacji przewidziano także naliczenie odsetek wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych w sytuacji nieterminowego zwrotu dotacji. Umowa dotacji przewidywała obowiązek zabezpieczenia zbioru danych osobowych uzyskanego w trakcie trwania Programu zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. *w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych jakimi powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych*²⁶ oraz realizacji zadania zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych²⁷. Umowa dotacji przewidywała również możliwość przeprowadzania przez Dotującego w okresie objętym umową oraz trzy lata po jej wygaśnięciu kontroli u Dotowanego w zakresie oceny realizacji Programu oraz celowości i prawidłowości wydatkowania przekazanej dotacji. Przewidziano zobowiązanie Dotowanego do zwrotu dotacji, która została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem, pobrana niezależnie lub w nadmiernej wysokości oraz możliwość rozwiązania umowy dotacji przez Dotującego w sytuacjach gdy Dotowany m.in.:

²⁶ Dz. U. z 2004 r. Nr 100, poz. 1024.

²⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 922.

- przedstawił nierzetelne lub nieprawdziwe dane i dokumenty, na podstawie których dokonał rozliczeń;
- podjął działania sprzeczne z umową,
- nie wykonał zaleceń pokontrolnych;
- nie przystąpił do realizacji świadczeń w okresie do 30 dni po jej podpisaniu;
- przeznaczył przyznaną dotację na cele inne niż określone w umowie;
- rażąco naruszył przepisy prawa lub postanowienia umowy.

Kontrola próby sześciu zawartych z Urzędem Marszałkowskim umów wykazała, że realizatorzy wywiązali się z wszystkich nałożonych na nich w umowach obowiązków. Dotowani złożyli za 2016 r. rozliczenia przyznanych dotacji, które zostały sprawdzone pod względem merytorycznym, formalnym oraz rachunkowym oraz zaakceptowane przez departament Finansów Urzędu Marszałkowskiego. Dotowani składali również do Urzędu sprawozdania cząstkowe z wykonania umowy dotacji.

Realizowany w latach 2015-2017 Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży nie ulegał w tym okresie żadnym zmianom.

[dowód: akta kontroli str.: 1024-1363]

Z-ca Dyrektora wyjaśniła, że: „Urząd zabezpiecza środki finansowe na realizację Programu na podstawie analizy wykonania zadania z poprzednich lat, jak również obserwując wykorzystanie i zainteresowanie mieszkańców Programem. Dodatkowo uwzględniane są możliwości budżetu Województwa Łódzkiego oraz konieczność realizacji i finansowania innych zadań z zakresu polityki zdrowotnej.” Z-ca Dyrektora wyjaśniła ponadto, że: „Szacunkowe koszty poszczególnych działań „Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” określono na podstawie: a) średnich kosztów jednostkowych przedstawionych w ofertach konkursowych podmiotów realizujących Program w roku 2014 (dotyczy badania skriningowego w ramach I etapu oraz warsztatów w ramach II etapu), b) średniej ceny produktu kontraktowego pn.: porada kontrolna dla dzieci i młodzieży w ramach świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dzieci i młodzieży, finansowanych ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia (dotyczy powtórnego badania po warsztatach).”

[dowód: akta kontroli str.: 977-978]

Sejmik Województwa Łódzkiego na realizację przez Departament Zdrowia programów polityki zdrowotnej w tym „Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” zatwierdzał środki budżetowe odpowiednio 80 tys. zł w 2015 r. z czego wykonanie na koniec roku wyniosło 73,8 tys. zł. W 2016 r. zaplanowane zostały wydatki w wysokości 100 tys. zł. Wydatki te po zmianach Planu zostały zmniejszone do 74,7 tys. zł. Na koniec roku wykonanie wydatków wyniosło 61,3 tys. zł. W 2017 r. wydatki pierwotnie zostały zaplanowane na 100 tys. zł; po zmianach Planu zostały one ograniczone do 40,6 tys. zł. Do 30 września wykonanie wydatków wyniosło 29,4 tys. zł. Środki na realizację ww. Programu były zaplanowane i rozliczane w budżecie Województwa Łódzkiego zgodnie z klasyfikacją budżetową.²⁸

Działania informacyjne dotyczące realizowanego Programu nie angażowały dodatkowych środków finansowych. W projekcie budżetu Województwa Łódzkiego jedynie na 2015 r. przeznaczonych zostało 13 tys. zł na działania związane z promocją wszystkich programów zdrowotnych. Wśród planowanych działań zaplanowano zamieszczanie ogłoszeń w prasie zachęcających do udziału i informujących o programach zdrowotnych finansowanych ze środków Samorządu Województwa, emisję spotów i audycji radiowych i telewizyjnych oraz działania bezkosztowe takie jak zamieszczenie informacji na portalach Urzędu dedykowanych

²⁸ Dział 851 – Ochrona zdrowia; Rozdział 85149 – programy polityki zdrowotnej.

zdrowiu²⁹ oraz profilu Województwa Łódzkiego na Facebooku, wysyłka pism do różnych instytucji (szkoły, organizacje pozarządowe), informujących o realizowanych programach.

[dowód: akta kontroli str.: 919-962]

Sejmik Województwa Łódzkiego podejmował w latach 2015-2017 uchwały ws. Programu współpracy samorządu województwa łódzkiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Uchwała określała m.in. formy współpracy, zakres przedmiotowy współpracy (obszary działania). Uchwała jako jedno z priorytetowych zadań publicznych wskazywała obszar ochrona i promocja zdrowia w tym realizację działań wynikających z Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego. Program przewidywał m.in. powierzanie ww. podmiotom wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji ze środków budżetowych na ich sfinansowanie w trybie otwartego konkursu ofert lub trybie pozakonkursowym określonym w art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jednym ze wskazanych w Programie obszarów działania była ochrona i promocja zdrowia w tym za działania priorytetowe uznano realizację działań wynikających z Regionalnego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Łódzkiego.

Poszczególne programy były realizowane w wyniku ogłaszanych przez Urząd Marszałkowski otwartych konkursów ofert. Dla każdego z ww. zadań Zarząd Województwa Łódzkiego podejmował uchwałę o powołaniu komisji konkursowej oraz ogłoszenia konkursu ofert. Uchwała jako załącznik zawierała formularz oferty oraz regulamin prac komisji konkursowej. Informacja o ogłoszonym konkursie wraz z formularzem ofertowym była udostępniana w siedzibie Urzędu oraz na jego stronie internetowej BIP w zakładce konkursy. W treści ogłoszenia o konkursie wskazywano m.in.

- a) zakres zadania będącego przedmiotem konkursu oraz jego cel;
- b) wysokość środków przeznaczonych na realizację zadania;
- c) termin realizacji zadania oraz miejsce jego realizacji;
- d) szczegółowe warunki jakie musi spełniać oferent (minimalna liczba, kwalifikacje i doświadczenia osób realizujących zadanie),
- e) inne wymogi konieczne do realizacji zadania m.in. konieczność opracowania szczegółowego harmonogramu zadania z uwzględnieniem rekrutacji i rejestracji jego uczestników.

Przyjęty sposób i kryteria oceny ofert w tym maksymalną liczbę punktów do uzyskania za każde z nich. Miejsce i sposób oraz termin składania ofert oraz miejsce i termin rozstrzygnięcia konkursu i sposób odwołania się od jego wyników. W warunkach konkursu wskazano również wykaz dokumentów, które należy dołączyć do oferty.

Zadania objęte konkursem mogły być realizowane przez podmioty, których cele statutowe lub przedmiot działalności dot. spraw wskazanych w art. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym³⁰ w tym organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie³¹, określone w art. 3 ust. 2 ustawy o zdrowiu publicznym. Komisje konkursowe z przeprowadzonych czynności sporządzały protokoły zawierające informacje o liczbie oferentów oraz o spełnieniu przez nich wymogów formalnych określonych w ogłoszeniu konkursowym. Komisja dokonywała również oceny merytorycznej zgłoszonych ofert przyznając

²⁹ (www.zdrowie.lodzkie.pl i www.profilaktyka.lodzkie.pl)

³⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1916 ze zm.)

³¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 ze zm.)

poszczególnym ofertom punktację zgodnie z regulaminem konkursu. Załącznikiem do protokołów komisji były karty oceny formalnej ofert, karty oceny merytorycznej wraz z zestawieniem ocen komisji konkursowej oraz zestawienie ofert wybranych do realizacji zadania wraz z kwotą przyznaną przez Komisję Konkursową.

Warunki przedstawione w złożonych ofertach były tożsame w zawartych przez Urząd Marszałkowski umowach na realizację zadań.

Urząd zrealizował w 2015 r. dwa zadania z zakresu zapobiegania i leczenia depresji w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, których koszt wyniósł łącznie 39,7 tys. zł oraz trzy zadania w 2017 r. (do 30 września) o łącznych kosztach w wysokości 85,5 tys. zł. W oparciu o przepisy ustawy o zdrowiu publicznym Urząd zrealizował w 2016 r. dwa zadania. Koszt jednego wyniósł 22,2 tys. zł drugie zadanie zostało zrealizowane bezkosztowo. W 2017 r. (do 30 września) w trybie tej ustawy Urząd zlecił realizację czterech zadań, których łączny koszt wyniósł 119,8 tys. zł.

Urząd w latach 2015-2017 zlecił wykonanie następujących zadań:

w 2015 r.

1. Fundacja Wsparcia Psychospołecznego z siedzibą w Łodzi zrealizowała zadanie pn. *"Pokonaj kryzys!"*. Program miał na celu przeciwdziałanie rozwojowi zaburzeń psychicznych u młodzieży, która doświadczyła kryzysów psychicznych. Adresatami zadania byli uczniowie w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenu województwa łódzkiego. Realizacja zadania polegała na przeprowadzeniu 57 edycji zajęć informacyjno-edukacyjnych i objęła 1130 uczniów. Zadanie zostało zlecone w trybie otwartego konkursu ofert na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Fundacja PRAESTERNO z siedzibą w Warszawie zrealizowała zadanie pn. *"Ku Harmonii 2015"*. Celem przedsięwzięcia była rehabilitacja osób z afektywnymi zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami osobowości oraz umożliwienie im powrotu do samodzielnego funkcjonowania. W programie udział wzięło 21 osób z zaburzeniami psychicznymi oraz 10 osób spośród ich bliskich. Zadanie zostało zlecone w trybie otwartego konkursu ofert na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

w 2016 r.

1. Urząd zorganizował konkurs plastyczny pod nazwą: *„Warto żyć bo...”*. Konkurs był adresowany do młodzieży z liceów ogólnokształcących województwa łódzkiego. Głównym celem konkursu było promowanie wśród uczestników pozytywnych aspektów zdrowia psychicznego i dbania o nie. Konkurs adresowany był do młodzieży z liceów ogólnokształcących województwa łódzkiego. Uczestnicy konkursu poprzez ekspresję plastyczną mogli przedstawić wizję otaczającego ich świata, a tym samym wyrazić wiążące się z tym emocje. Prace zostały nadesłane przez 11 liceów z województwa łódzkiego. Zadanie zostało zrealizowane w trybie ustawy o zdrowiu publicznym.
2. Podmioty lecznicze - Medycyna Grabieniec Sp. z o.o. i Renoma Sp. z o.o. zrealizowały zadanie pn.: *„Łódzkie dla Światowego Dnia Zapobiegania Samobójstwom – Łódzkie ma pomysł na zdrowie”*. Celem projektu było zwiększenie świadomości zdrowotnej mieszkańców województwa łódzkiego na temat zaburzeń psychicznych, jak również promocja zdrowia psychicznego oraz promowanie odpowiedniego wsparcia dla osób, u których pojawiają się myśli o bezsensie, czy bezwartościowości życia. Przedmiotem działania była organizacja Obchodów Światowego Dnia Zapobiegania Samobójstwom, przypadającego na dzień 10 września 2016 roku. W ramach akcji przygotowano i rozpropagowano materiały informacyjne w poradniach, aptekach, bibliotekach, uczelniach, szkołach, firmach, organizacjach pozarządowych. Ponadto zorganizowano gry, prelekcje, warsztaty (psychoedukacyjne, plastyczne, taneczne,

arteterapeutyczne), indywidualne konsultacje psychologiczne. W projekcie wzięło udział 88 osób, w tym 66 osób dorosłych i 22 dzieci. Zadanie zostało zlecone w trybie konkursu ofert na podstawie ustawy zdrowiu publicznym.

w 2017 r.

1. Podmioty wybrane w drodze konkursu: Opcja - Poradnictwo psychologiczne, terapia, szkolenia Joanna Malinowska, Łódź; Fundacja Koło Gospodyń Miejskich w Zgierzu; Medycyna Grabieniec Sp. z o.o. w Łodzi; Centrum Praw Kobiet z Warszawy i NEOMEDICAL - Mariola Pietrzyk z Warszawy są realizatorem zadania *„Łódzkie ma pomysł na zdrowie – Utrzymaj równowagę. Warsztaty”*. Celem projektu jest kształtowanie przekonań, zachowań, postaw i stylu życia wzmacniającego zdrowie psychiczne, a także rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu. Przedmiot konkursu obejmował przeprowadzenie dla mieszkańców województwa łódzkiego warsztatów psychologicznych w zakresie 4 obszarów: a) Emocje - pogłębianie wiedzy o emocjach, w tym rozpoznawanie emocji, radzenie sobie z trudnymi emocjami (np. lękiem, złością) b) Komunikacja interpersonalna - rozwijanie umiejętności psychospołecznych c) Stres - stres i radzenie sobie z jego negatywnymi skutkami d) Poczucie własnej wartości - odnajdywanie i wzmacnianie zasobów intrapsychicznych, utrzymywanie poczucia własnej wartości i sprawczości. Zadanie było realizowane do końca października br. Zadanie zostało zlecone na podstawie ustawy o zdrowiu publicznym.
2. Podmioty wybrane w drodze konkursu realizowały zadanie pn. *„Łódzkie dla Światowego Dnia Zdrowia: Depresja - porozmawiajmy o niej”*. Działanie polegało na przeprowadzeniu konsultacji psychologicznych dla dorosłych mieszkańców województwa łódzkiego oraz na rozpowszechnianiu informacji na temat problematyki depresji (zapobiegania, wykrywania) w oparciu o dostępne materiały WHO (tematem przewodnim kampanii z okazji obchodów Światowego Dnia Zdrowia w 2017 jest depresja). Pierwszy etap zadania został zrealizowany na podstawie konkursu ogłoszonego w dniu 30 stycznia 2017 roku. W kwietniu br. Przeprowadzonych zostało 207 konsultacji psychologicznych. Urząd w dniu 16 sierpnia 2017 r. ogłosił kolejny konkurs w celu zorganizowania drugiej edycji zadania z okresem realizacji działań w październiku i listopadzie). Zadanie zostało zlecone na podstawie ustawy o zdrowiu publicznym.
3. Podmioty wybrane w drodze konkursu realizowały zadanie pn.: *„Łódzkie ma pomysł na zdrowie – warsztaty edukacyjno-rozwojowe dla dzieci i młodzieży”*. Działanie obejmuje przeprowadzenie konsultacji z psychologiem i warsztatów edukacyjno-rozwojowych dla dzieci i młodzieży z terenu województwa łódzkiego. Uczestnicy, u których przeprowadzone zostanie badanie będą mieli możliwość wzięcia udziału w warsztatach edukacyjno-rozwojowych obejmujących łącznie 5 obszarów, takich jak: a) Emocje, myśli i zachowania – rozpoznawanie, nazywanie i wyrażanie emocji, poznanie roli/funkcji emocji. Pogłębianie wiedzy na temat, jak myśli wpływają na samopoczucie i zachowanie, rozpoznawanie przekonań negatywnych/irracjonalnych i ich zmiana/przeformułowanie na bardziej realistyczne i pozytywne. b) Relacje społeczne i podstawy komunikowania się – komunikacja werbalna i niewerbalna, bariery komunikacji, porozumienie bez przemocy. Rozwijanie umiejętności udzielania informacji zwrotnych oraz technik autoprezentacji. Poznanie pozytywnych aspektów pracy w grupie. c) Konflikty i sposoby ich rozwiązywania – przyczyny konfliktów, stereotypy i uprzedzenia – czy inny znaczący gorszy, różnice między agresją, uległością i postawą asertywną. d) Stres – radzenie sobie w sytuacjach stresujących – rozpoznawanie stresorów, wpływ stresu na emocje, zachowania i procesy poznawcze. Czy stres jest potrzebny? Sposoby radzenia sobie w sytuacjach stresowych – rozpoznawanie własnych stylów radzenia sobie ze

stressem. Techniki relaksacyjne, ćwiczenia oddechowe, wizualizacje. e) Wyznaczanie i osiąganie celów, marzenia, plany – poczucie własnej wartości i sprawczości – czynniki kształtujące obraz własnej osoby. Wady i zalety – mocne i słabe strony – odkrywanie i wzmacnianie swoich mocnych stron. Co motywuje do działania, nagradzanie siebie. Celem zadania było rozszerzenie działań w obszarze zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży. Ponadto kształtowanie postaw i stylu życia wzmacniającego zdrowie psychiczne, a także rozwijanie umiejętności społecznych i samodoskonalących. Populacja objęta zadaniem: dzieci i młodzież w wieku 11-13 lat lub 14-17 lat z terenu województwa łódzkiego. Zadanie zostało zlecone na podstawie ustawy o zdrowiu publicznym.

4. "FUNDACJA PRAESTERNO" z siedzibą w Warszawie została wybrana do realizacji zadania pn. „*Protego 2017*”. Program miał na celu pomoc psychologiczną dla dorosłych mieszkańców województwa łódzkiego w stanie kryzysu psychicznego. Realizacja miała polegać na przeprowadzeniu: 35 godzin porad pierwszego kontaktu, 70 godzin interwencji kryzysowej, 120 godzin porad specjalistycznych, 25 godzin porad mailowych, 230 godzin psychoterapii indywidualnej, 60 godzin psychoterapii rodzinnej, 15 godzin supervizji dla terapeutów udzielających pomocy w programie. Zadanie zostało zlecone na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w drodze otwartego konkursu ofert.
5. Fundacja Edukacyjna Siłaczka z siedzibą w Łodzi została wybrana do realizacji zadania pn. „*Lepiej się czujesz – lepiej się uczysz, lepiej się czujesz – lepiej pracujesz*” – *pracownicy placówek oświatowych liderami w zakresie profilaktyki zaburzeń psychicznych*. Bezpośrednimi odbiorcami programu są pracownicy placówek systemu oświaty (nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy, psycholodzy itp.) z terenu całego województwa łódzkiego. W ramach realizacji projektu planowanych jest przeprowadzenie 40 godzin wykładów z elementami ćwiczeń, 240 warsztatów umiejętności psychospołecznych i konferencja promująca tematykę zdrowia psychicznego. Zadanie zostało zlecone na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w drodze otwartego konkursu ofert.
6. Fundacja Wsparcia Psychospołecznego z siedzibą w Łodzi została wybrana do realizacji zadania pn. „*Nie poddaj się! – przezwyciężysz kryzys*”. Zadanie polega na realizacji zajęć profilaktycznych z młodzieżą, w szczególności z uczniami klas trzecich szkół gimnazjalnych i uczniami szkół ponadgimnazjalnych na terenie co najmniej trzech powiatów województwa. W trakcie dwugodzinnych zajęć psycholodzy i pedagodzy podejmują problematykę umiejętności radzenia sobie w kryzysach psychicznych i przeciwdziałania rozwojowi zaburzeń psychicznych. Oferta zakłada realizację 46 spotkań z młodzieżą w wymiarze 92 godzin dydaktycznych. Zadanie została zlecone w trybie małych zleceń z pominięciem procedury konkursowej tj. na podstawie art. 19 u ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Monitorowanie realizacji programów polegała na ocenie realizacji opisanych zasad i trybów współpracy. Uzyskiwane w czasie realizacji programu informacje, uwagi, wnioski i propozycje miały być wykorzystywane do usprawniania bieżącej współpracy samorządu województwa z organizacjami. Końcowa ewaluacja dot. realizacji poszczególnych zadań priorytetowych polegała na m.in. na ocenie wskaźników o charakterze ilościowym oraz ocenie jakościowej. Ocena była prowadzona m.in. w oparciu o następujące wskaźniki:

- a) Wysokość środków finansowych przekazywanych organizacjom pozarządowym oraz podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego w danym roku budżetowym;

- b) Liczbę ogłaszanych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych przez departamenty merytoryczne Urzędu oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne;
- c) Liczbę umów o współfinansowanie lub finansowanie zawartych na realizację zadań publicznych.

Departament Finansów Urzędu Marszałkowskiego, każdorazowo po wykonaniu zadania, sprawdzał pod względem formalnym, merytorycznym i rachunkowym rozliczenie przyznanych dotacji. Departament nie wniósł uwag do wykonania powierzonych zadań. Zarząd Województwa corocznie przekazywał Sejmikowi Województwa sprawozdania z realizacji programu. Sprawozdanie było upubliczniane w Biuletynie Informacji Publicznej.

[akta kontroli, str.: 836-843; 1364-1801]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Urząd prawidłowo zaplanował i wykorzystał środki budżetu województwa na realizację zadań z zakresu zapobiegania i leczenia depresji.

4. Współpraca organów administracji publicznej w zakresie zapobiegania i leczenia depresji.

Opis stanu
faktycznego

Urząd prawidłowo realizował obowiązki w zakresie przekazywania informacji o realizowanych programach polityki zdrowotnej, w tym Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży do Wojewody.³² Urząd dopełniał także obowiązku sprawozdawania do Ministerstwa Zdrowia z realizacji zadań określonych dla samorządów województw w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015. Informacje przekazywane w sprawozdaniach były wiarygodne i rzetelne.

W 2015 roku, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2008 roku w sprawie przekazywania informacji o programach zdrowotnych oraz wzoru dokumentu zawierającego te informacje³³), stanowiącym akt wykonawczy do art. 10 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Departament Polityki Zdrowotnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego uzyskiwał od samorządów powiatów informacje o programach zdrowotnych zrealizowanych w 2014 roku oraz planowanych do realizacji w 2015 roku. Informacje przekazywane przez powiaty obejmowały również programy gminne.

W 2016 roku, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 października 2015 roku w sprawie przekazywania informacji o programach polityki zdrowotnej oraz wzoru dokumentu zawierającego te informacje (Dz.U. z 2015 r., poz. 1867) stanowiącym akt wykonawczy do art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do Departamentu Polityki Zdrowotnej UMWŁ zostały przekazane informacje o zrealizowanych w poprzednim roku (2015) programach polityki zdrowotnej, o programach polityki zdrowotnej planowanych na rok bieżący (2016) oraz informacje otrzymane od gmin w zakresie realizacji programów polityki zdrowotnej. Zgodnie z w/w rozporządzeniem, informacje, o których mowa dotyczą programów polityki zdrowotnej, które posiadają opinię Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji albo zostały do niej przekazane w celu zaopiniowania.

³² Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 października 2015 r. w sprawie przekazywania informacji o programach polityki zdrowotnej oraz wzoru dokumentu zawierającego te informacje. (Dz. U. z 2015 r. ; poz. 1867)

³³ Dz. U. z 2008 r. poz. 1024.

Departament Polityki Zdrowotnej telefonicznie weryfikował rzetelność przesłanych sprawozdań w zakresie poprawności wprowadzonych danych.

W 2017 roku, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2016 roku w sprawie rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych w ubiegłym roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego (DZ.U. z 2016 r., poz. 2216), stanowiącym akt wykonawczy do art.12 ust. 2. ustawy o zdrowiu publicznym z dnia 11 września 2015 roku, jednostki samorządu terytorialnego przekazują właściwemu wojewodzie (do dnia 31 marca każdego roku), roczną informację o zrealizowanych lub podjętych w ubiegłym roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego.

W związku ze zmianą przepisów prawnych, do Departamentu Polityki Zdrowotnej w 2017 roku nie były przekazywane informacje o zrealizowanych programach polityki zdrowotnej od innych jednostek samorządowych.

Urząd realizując obowiązek wynikający z ww. przepisów przysyłał do Starostów informacje o terminach przysyłania sprawozdań oraz formie jego przesłania.

Urząd przekazywał do Wojewody Łódzkiego zbiorcze sprawozdania z programów zdrowotnych realizowanych na terenie województwa łódzkiego w 2014 i 2015 roku wypełniając dyspozycje ww. rozporządzenia.

Poinformował również Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa, że zgodnie z obowiązującymi od dnia 1 stycznia 2017 r. przepisami art. 12 ustawy o zdrowiu publicznym jednostki te mają obowiązek przysyłania do wojewody do dnia 31 marca rocznych informacji o zrealizowanych lub podjętych w ubiegłym roku zadaniach z zakresu zdrowia publicznego. Urząd realizując ten obowiązek przesłał do Wojewody Łódzkiego roczną informację o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego³⁴.

[dowód: akta kontroli str.: 816-832; 1802-1850]

Ponadto Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego realizując obowiązek nałożony ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego złożył w terminie do 15 maja 2016 r. do Ministerstwa Zdrowia informację o realizacji działań wynikających z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego za 2015 r. Sprawozdanie zostało przekazane za pomocą portalu internetowego.³⁵

[dowód: akta kontroli str.: 1017-1023]

Zarząd Województwa Łódzkiego powołał Wojewódzki Zespół koordynujący realizację Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (zgodnie z Uchwałą nr 1051/13 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 12 sierpnia 2013 roku), który wraz z końcem 2015 roku uległ rozwiązaniu (ze względu na zakończony czas obowiązywania Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego – tj.: lata 2011-2015).

W 2016 roku Uchwałą nr 845/16 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 19 lipca 2016 roku powołano Wojewódzki Zespół ds. zdrowia psychicznego, którego zadaniem jest udział i wsparcie merytoryczne w pracach nad regionalnymi dokumentami strategicznymi i programami polityki zdrowotnej z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, w szczególności tymi, których realizacja wynika z wytycznych i dokumentów krajowych.

W skład zespołu powołani zostali m.in.:

- Wicemarszałek Województwa Łódzkiego
- Dyrektor Departamentu Polityki Zdrowotnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego
- Przedstawiciel Wojewody Łódzkiego
- Przedstawiciel Prezydenta Miasta Łodzi
- Przedstawiciel Sejmiku Województwa Łódzkiego

³⁴ Pismo z dnia 24 marca 2017 r. znak.: PZII.9040.16.2017.KK

³⁵ <http://badania.asm.-poland.com.pl/npozp>

- Przedstawiciel Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi
- Przedstawiciel Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
- Przedstawiciel Łódzkiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia
- Przedstawiciel Konwentu Powiatów Województwa Łódzkiego
- Przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Łodzi
- Konsultant Wojewódzki w dziedzinie psychiatrii
- Konsultant Wojewódzki w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży
- Przedstawiciel Sekcji Naukowej Suicydologii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego
- Przedstawiciel Filii Łódzkiej Naukowej Sekcji Psychiatrii Środowiskowej i Rehabilitacji Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego
- Przedstawiciel Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Łódzkiego
- Przedstawiciel Stowarzyszenia Młodzieży i Osób z Problemami Psychicznymi, Ich Rodzin Przyjaciół "Pomost"
- Przedstawiciel Towarzystwa Przyjaciół Niepełnosprawnych
- Przedstawiciel Referatu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Łódzkiego
- Przedstawiciel Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. M. Skłodowskiej-Curie w Zgierzu
- Przedstawiciel Szpitala Wojewódzkiego im. Jana Pawła II w Bełchatowie
- Przedstawiciel Szpitala Wojewódzkiego im. Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Sieradzu
- Przedstawiciel Specjalistycznego Psychiatrycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Łodzi
- Przedstawiciel Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Centralnego Szpitala Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
- Przedstawiciel Tomaszowskiego Centrum Zdrowia sp. z o.o.
- Przedstawiciel Pabianickiego Centrum Medycznego sp. z o.o.
- Przedstawiciel Biura Rzecznika Praw Pacjenta.

„Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży” (w 2010 roku realizowany pod nazwą „Program zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla uczniów klas VI szkół podstawowych”) został opracowany we współpracy z Panią dr hab. n. med. prof. nadzw. Agnieszką Gmitrowicz – ówczesnym konsultantem ds. psychiatrii dzieci i młodzieży dla województwa łódzkiego. Jak wyjaśnił Marszałek Województwa: „Departament Polityki Zdrowotnej nadal ściśle współpracuje ze „środowiskiem medycznym”, aby zapewnić jak najwyższą jakość i bezpieczeństwo realizowanych w ramach Programu świadczeń – korzysta ze wsparcia specjalisty psychiatry dzieci i młodzieży, który uczestniczy w komisjach konkursowych, a także przy ocenie efektywności programu. Dodatkowo, w początkowych latach realizacji Programu, Urząd współpracował z Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, dzięki któremu pozyskał jedno z narzędzi do badania dzieci w Programie (Krakowski Inwentarz Objawowy). Dzięki współpracy ze środowiskiem medycznym efektywność Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym została zweryfikowana pod kątem naukowym (artykuł opublikowany w „Psychiatria i psychologia kliniczna” 2015, Vol 15, No 3) i była przedmiotem sesji plakatowej podczas Ogólnopolskiej Konferencji Suicydologicznej w 2015 roku.”

[dowód: akta kontroli str.: 816-832]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Urząd prawidłowo realizował obowiązki w zakresie przekazywania informacji o realizowanych programach polityki zdrowotnej, w tym Programu zapobiegania zaburzeniom depresyjnym dla dzieci i młodzieży do Wojewody. Urząd dopełniał także obowiązku sprawozdawania do Ministerstwa Zdrowia z realizacji zadań określonych dla samorządów województw w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015. Informacje przekazywane w sprawozdaniach były wiarygodne i rzetelne.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, odstępuje od sformułowania wniosków o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁶.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Łódź, dnia 20 grudnia 2017 r.

Kontroler

Marek Tarnawski
doradca techniczny

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

³⁶ Dz.U. z 2017 r. poz. 524.